

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrletno: 1 RM — Rpf.; celoletno: 4 RM — Rpf.
Za Jugoslavijo četrletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire —60.

Načrt Velike Nemčije za novo ureditev Evrope.

Veliki kanclerjev govor v drž-zborn. — Odmev v Evropi in svetu.

V petek 6. t. m. je Führer in kancler Adolf Hitler v berlinskem drž. zboru predložil svoj predlog k zaključku evropske krize. Naslovljen je bil na vse države celega sveta in posebej na vojskujočo se Francijo in Anglijo. Govor in odgovor nanj odločujeta o bližnji bodočnosti Evrope. Uvodno je kancler podal pregled nemško-poljske vojne. Poudaril je sposobnost in hrabrost nemške vojske in ju s par primeri ponazoril. Po njegovih podatkih je izgubila Nemčija v tej vojni 10.572 vojakov, 30.322 je ranjencev in 3409 pogrešancev. Število poljskih ujetnikov znaša 694.000. S predajo trdnjav Varšave in Modlina ter polotoka Hela je nemško-poljska vojna zaključena. O bivši Poljski je kancler dejal, da je vladala državo peščica aristokratskih in nearistokratskih veleposestnikov in premožnih intelektualcev, poljsko ljudstvo pa je bila samo masa delavcev. Usoda Nemcev v Poljski je bila vse prej kot roznata, a nemška prizadevanja za odpomoč so bila zama, z garancijo Anglije in Francije Poljski se je položaj le še poostril, zadnji nemški predlogi mirne poravnave so bili zavrženi, nakar je bilo nemškega potrpljenja konec.

Nemški cilji na vzhodu. — S posebnim poudarkom je kancler v svojem govoru naglasil, da hoče na vzhodu upostaviti mejo, ki odgovarja zgodovinskimi, narodnimi in gospodarskim dejstvom, celotnemu ozemlju vniti red in mir ter zajamčiti varnost vsega interesnega ozemlja. Najvažnejša bo narodnostna ureditev, ki se bo izvedla s preselitvami narodnosti tako, da bo ob koncu razvoja možno točno določiti narodno mejo. Nemčija in Sovjetska Rusija si bosta pri tem urejevanju medsebojno podpirali ter vzajemno odstranjevali vse, kar bi ureditev lahko motilo.

Nemške življenjske pravice. — „Nemškemu narodu sem dal besedo, da hočem verzajsko pogodbo odstraniti in mu vrniti naravno pravico do življenja. Če hoče 46 milijonov Angležev gospodariti 40 milijonom kv. kilometrov sveta, potem ne more biti krivica, če terja 82 milijonov Nemcev pravico, da živi na 80.000 kv. kilometrih, tod obdeluje svojo zemljo in trguje. Danes zahtevamo, da se nam vrne ona kolonialna posest, ki je bila nekoč naša in katere si nismo pridobili z ropom ali vojno, marveč s kupom, menjavo ali pogodbami.“

Nemčija in njene sosede. — Kancler je nato dejal, da je njegov cilj, da upostavi jasne odnose z vsemi nemškimi sosedi. Z baltskimi državami ima Nemčija nenapadalne pogodbe, švedska in norveška se ne čutita od Nemčije ogroženi, z Dansko, Holandsko, Belgijo in Švico nima nikakih spornih vprašanj, meje napravam Jugoslaviji so nespremenljive. Nemčija želi živeti z Jugoslavijo v miru in prijateljstvu, Ogrska, Slovaška in Italija so nemške prijateljice. Do Francije nima Nemčija nikake terjatve in tudi ne bo nikdar nikake predložila. Tudi z Anglijo hoče Nemčija sporazuma in prijateljstva. Čemu torej vojna na zahodu? Poljska v smislu verzajske pogodbe ne bo več vstala, vprašanje druge poljske države se ne bo rešila na zahodnih bojiščih. To vprašanje bosta rešili izključno Nemčija in Rusija sami.

Nemški mirovni predlog. — Na vzhodu se upostavi državna meja, ki od-

govarja zgodovinskimi, narodnimi in gospodarskim dejstvom. Celotno ozemlje se uredi po narodnostih, to se pravi: treba je rešiti vprašanja narodnih manjšin in sicer ne samo na vzhodu, marveč tudi doma. Treba je urediti in rešiti židovsko vprašanje. Na novo se zgradi prometno in gospodarsko življenje tega ozemlja ter mu zajamči nova varnost. Vpostavi se nova Poljska, ki pa ne sme biti ognjišče sovražnosti ali zahrbtnosti proti Nemčiji in Rusiji. Končno je treba odstraniti posledice vojne in s praktično pomočjo obstoječe zlo omiliti. O teh nalogah se lahko vršijo razgovori ob konferenčnih mizah, rešiti pa se to ne morejo.

Nova ureditev Evrope. — Če naj se upostavi čut evropske varnosti, je treba jasnosti o ciljih zunanje politike evropskih držav. Nemčija je zato polno pripravljena. Poudarja, da verzajske pogodbe ne prizna. Razven zahteve po kolonialni posesti nimata ne nemška vlada in ne nemški narod nikakega vzroka ali povoda za revizijo. Nemčija nadalje želi procvita mednarodnega gospodarstva, trgovskega in prometnega podviga, ureditev proizvodnje posameznih držav in medsebojnih odnosov, novo ureditev tržišč in denarstva. Najvažnejši predpogoj resničnega podviga evropskega in izvenevropskega gospodarstva pa je upostavitve brezpogojno zajamčenega miru in čuta varnosti poedinih narodov, kar se doseže predvsem z razorožitvijo. Veliki narodi tega kontinenta bodo morali za to ureditev pripraviti, sprejeti in zajamčiti obsežen statut, ki edini bo nudil čut varnosti, miru in reda. Taka konferenca pa ni mogoča ob grmenju topov in pod pritiskom mobiliziranih armad. Če morajo biti ta vprašanja rešena, naj se rešijo, predno izkrevavijo milijoni ljudi in uničijo milijardne vrednosti. „Naj se sedaj

oglasijo k besedi narodi in vodje, ki so istega mnenja; naj zavrnejo mojo roko oni, ki vidijo v vojni boljšo rešitev!“

Odmev kanclerjevega govora.

Kanclerjev govor je našel v vsem svetu izreden odmev. Vobče se priznava jasnost kanclerjevih izjav in njegovega mirovnega predloga. Nevtralne države kanclerju s priznanjem pritrjujejo, Anglija in Francija pa sta si svoj odgovor pridržali za tekoči teden. Odgovor bo odločal o miru ali vojni bodočih mesecev.

Iz Slovaške.

Povodom zaključka zasedbe slovaškega ozemlja Poljske je predsednik slovaške vlade dr. Tiso brzojavno izrekel Führerju in kanclerju zahvalo za izkazano pomoč. Dr. Tiso je bil medtem izvoljen za vodjo Hlinkove stranke. Dne 26. oktobra se vrši v Trenčnu volitev državnega prezidenta, za katerega bodo določili dosedanega vladnega šefa. Vlado bo najbrže odtlej vodil notranji minister dr. Tuka. Nemški listi poudarjajo rastoče razumevanje Čehov v protektoratu za Slovaško in njen položaj. Podčrtavajo tudi prisrčno sodelovanje Nemcev in Slovakov. Na nedavnem zborovanju Nemcev v slovaškem Presovu je dejal vodja slovaških Nemcev Karmasin, da hoče nemška manjšina sodelovati na izgraditvi slovaške države. Vendar se ne smatra za „manjšino“, marveč za narodno skupino, ki uživa iste pravice kot slovaški narod.

Jugoslavija in Ogrska.

Nemški listi poročajo, da bo v doglednem času sklenjena prijateljska pogodba med Madžarsko in Jugoslavijo. Beležijo razgovore, ki jih je imel madžarski poslanik v Beogradu s šefom jugoslovanske vlade, zunanjim ministrom in knezom-namestnikom Pavlom. S pogodbo bi bilo prijateljstvo obeh držav končno veljavno potrjeno in Madžarska bi se pridružila bloku nevtralnih balkanskih držav.

Okoli Črnega morja.

Dolgotrajno bivanje turškega zunanjega ministra Saracoglu-a v Moskvi in napovedano potovanje bolgarskega ministrskega predsednika v Rusijo vzbujata v javnosti veliko zanimanje. Bolgarski list „Zora“ javlja, da

vlada in ne nemški narod nikakega vzferenca z devizo „Črno morje narodom ob Črnem morju!“ in da je danes Rusija merodajna za položaj na Balkanu. Razgovorom turškega zunanjega ministra s Stalinom, Molotovom in Vorosilovom se pripisuje v nemških krogih velik pomen. Vodijo se v prijateljskem duhu, njihovi sklepi pa bodo daleko-sežni za nadaljni razvoj ob Črnem morju in na Balkanu.

O preseljevanju južnih Tirolcev.

V juliju tekočega leta sta se Nemčija in Italija sporazumeli glede nemške narodne skupine na južnem Tirolskem. Sprejeli sta tri pogodbe, katerih vsebino so uradno javila nemška in italijanska mesta. Pogodbe predvidevajo sledeče:

1. V prvi pogodbi sta se Nemčija in Italija sporazumeli, da se svobodno vrnejo v nemško domovino vsi nemški državljani, ki so naseljeni po južnem Tirolskem. S tem, da so Avstrijci postali nemški državljani, je njihovo število narastlo in govori se o več tisoč nemških državljanov, ki prebivajo na južnem Tirolskem. Nemški državljani se izselijo vsi, italijanska vlada pa bo poskrbela, da jim je omogočen zadosten čas za izselitev, da ne bi trpeli škode ter da lahko uredijo vse, preden odpotujejo v Veliko Nemčijo. Nemčija jim bo na svojem ozemlju pripravila vse možnosti rednega življenja, če mogoče v podobnih poklicih in podobnih zemljepisnih okoliščinah, kakor na južnem Tirolskem.

2. V drugi pogodbi sta se državi sporazumeli, da Nemčija ne bo ugovarjala, ako bo italijanska vlada po svojem notranjem ministru svojim državljanom nemške narodnosti stavila izbiro, da se ali tudi preselijo v Nemčijo in s tem izgubijo za vedno italijansko državljanstvo, ali da se preselijo v kakšno drugo italijansko pokrajino, kjer jim bodo od strani vlade pripravljene vse potrebne življenjske možnosti, ali pa da ostanejo, kjer so, a da brezpogojno in z vsemi posledicami sprejmejo dejstvo, da prebivajo na italijanskih tleh, kjer ima domovinsko pravico edinole italijanska kultura.

3. V tretji pogodbi sta se Nemčija in Italija sporazumeli, da nemški državljani odslej tudi kot turisti ne bodo čezmerno obiskovali južnotirolskih krajev, medtem ko bo italijanska vlada tudi na zunaj olajšala to prepoved z ukrepom notranjega ministra na ta način, da bo prepovedala vsem inozemcem prebivanje na južnotirolskem ozemlju. Slednje se je tudi zgodilo.

Podrobnosti, kako se bosta prvi dve pogodbi izvajali, niso znane. Ve se samo to, da računa italijanska vlada z daljšo dobo — govori se o razdobju dveh ali celo treh let —, v katerih bo preseljevanje izvedeno in značaj južnega Tirola ali province „Alto Adige“ v smislu pogodb poenostavljen. Uradno je italijanska vlada še zagotovila, da nikogar k izseljevanju ne bo silila in da nikomur njegove lastnine ne bo jemala. Vendar bo moral vsak, ki ostane na Južnem Tirolskem, računati s tem, da je to italijansko kulturno ozemlje, in seve s posledicami, ki izhajajo iz tega dejstva.

Rumunija.

Novi rumunski ministrski predsednik Argetoiano je sprejel zastopnika nemške skupine v senatu in izjavil, da hoče delo za sporazum z nemško narodnostno skupino pospešiti. Nadalje je imel tudi razgovore z zastopniki Ukrajincev, ki bivajo v Besarabiji. Odredil je, da

Pogled na vznemirjeni svet.

Puščice nakazujejo bivšo nemško kolonialno posest v Afriki in ob Avstraliji.

Zander V.

se smejo Ukrajinci svobodno udeleževati na kulturnem, gospodarskem in socialnem področju ter da dobijo štiri zastopnike v rumunsko državno stranko.

Rusija in Vzhodno morje.

V Moskvi so bile minuli teden sklenjene pogodbe z baltičskimi državami Letonsko, Estonsko in Litavijo. Pogodbe govorijo o medsebojni pomoči držav, za kar dovoljujejo baltičske države, da Rusija vojaško zasede nekatere otoke, pristanišča oz. letališča. Moskovska „Pravda“ je h pogodbam zapisala, da je z njimi izključeno, da bi baltičske države še kedaj bile orožarna in oporišče tujih držav, sovražnih Sovjetski Rusiji. Z vojaškim pokroviteljstvom Baltika so Rusija in njene sosedice doprinesle svoj delež k evropskemu miru, katerega fundament je bil položen s sovjetsko-nemško pogodbo.

Teden v besedi.

Španija je predzadnjo nedeljo praznovala tretjo obletnico vlade generala Franca. Posebne proslave so bile v Burgosu, bivšem vladnem mestu.

Tudi Finska se pripravlja na pogodbo s Sovjetsko Rusijo, poročajo italijanski listi.

Anglija je doslej vpoklicala skupno 500.000 vojakov, od katerih pa je petina v službi brez orožja. Ostala angleška vojska sestoji iz prostovoljcev.

Luksemburg je spet začel izvažati rudo v Nemčijo.

Nemški veleparnik „Bremen“ o katerem so Angleži trdili, da so ga na morju zajeli, se nahaja v luki Murmansk na severu Rusije.

Polotok Hela ob Gdanskem se je kot zadnje poljsko oporišče predal predzadnjo nedeljo.

V Angliji izražajo bojazen, da ne bi Rusija pričela akcije za osvoboditev Indije.

Bivši prezident Poljske Moscicki se nahaja v rumunskem kopalnišću Rizac. Švica mu je dovolila vpotovanje na svoje ozemlje, ker je hkrati občan neke občine v pokrajini Freiburg. Ostali člani bivše poljske vlade se nahajajo delno v Rumuniji, delno v Parizu.

Rumunski zunanji minister Gafencu je minuli teden ponovno poudaril strogo nevtralnost svoje države.

Zastava češko-moravskega protektorata je belo-rdeče-modra. Redovi in plemstvo se spet uvedejo. Kot deželni prazniki veljajo 1. maj, 1. in 6. julij in 28. september.

Nemška vlada je sporočila potom švicarskega poslanika v Londonu vladi Velike Britanije, da v vojni ne bo uporabljala strupenih plinov in bakterij, če se tudi Britanija ne bo posluževala teh sredstev.

Na vseameriški konferenci v Panami je bilo sklenjeno, da se znaten morski

pas okrog ameriškega kontinenta proglasi kot neke vrste varnostni pas, za katerega veljajo glede pomorske plovlbe predpisi.

Italijanska prekomorska plovlba je v polnem razmahu, ker italijanske ladje lahko neovirano plovejo po morjih.

V Italiji stoji 473.000 avtomobilov, ker je bila oddaja bencina stavljena pod kontrolo.

V sredo 4. oktobra že je privozil prvi vlak od zahoda v Varšavo. V kratkem bo upostavljen reden železniški promet.

Vsled pomorske blokade narašča v nevtralnih državah število brezposelnih. Ker ni izvoza, trpijo gospodarstva posameznih držav.

Sofija, bolgarska prestolica, ima odslaj redne letalske zveze z Berlinom preko Beograda in Budimpešte ter pripravlja zračno zvezo z Moskvo.

Italija bo razdelila v Siciliji ozemlje 5000 ha na 20.000 kmetov in jim pomogla, da si pripravijo domove.

Vesti o predstojajočih spremembah v angleški vladi so angleški listi označili kot neresnične.

Iz naše države

O naslovih službujočih vojakov.

Družine vpoklicanih vojakov se često obračajo na poštne urade, naj jim navedejo naslov in stanje vojakov. Poštna uprava javlja, da na ta vprašanja ne more odgovarjati in tudi ne na vprašanja, ali je ta ali drugi vojakov naslov pravilen. Okrajni vojaški uradi (Wehrkreiskommando) imajo dodeljene posebne oddelke, na katere naj se interese običajno obračajo. Na vsak način morajo navesti oddelku regiment, v katerem vojak službuje.

K nakaznicam za blago.

Uradno se javlja, da za blago železninskih trgovin (žeblice, vijake, hišno in kuhinjsko opravo, peči, cevi in slično) ni treba nikakih posebnih nakaznic. Železninarji od zasebnih kupcev ne smejo zahtevati nikakih nakaznic. — Oblekce in perilo za otroke do 3 let starosti se lahko kupujejo brez nakaznic. Sem spada tudi otroška posteljnina. — Poklicna obleka je prosta. Sem spadajo obleke za kovače, ključavničarje, slikarje, voznike piva, trgovske nastavljenice in slične. — Nakaznic ni treba za nakup namiznih prtov iz lahkega blaga, za nakup talarjev in paramentov. Prosto je tudi blago, ki služi zdravstvenim svrham.

Nekaj iz gospodarstva.

Dež. kmečka zveza Südmärk je izdala tržno poročilo, iz katerega posnemamo: Za pšenico so v oktobru določene cene RM 25.—, rž RM 19.30, oves 17.30 za 100 kg. Jedilnega krompirja je dovolj, želi se, da se pozni krompir vketi, vendar samo v kletih, ki so primerne za shrambo. Na živinskem trgu v Gradcu in Celovcu je bilo prignane dovolj živine, manjkalo je telet. Cene se niso spremenile. Sadja je na trgih dovolj, preveč je zelenjadi. Vsled obvezne oddaje mleka pristojnim mlekarjam raste količina surovega masla, jajca se delno dovažajo iz inozemstva. Perutnine je dovolj.

10. oktober na Koroškem.

Dež. vlada je odredila, da je 10. oktober deželni praznik. Na ta dan so bile združene proslave glasovanja, nemških

mater in praznik žetve. Proslave so izzvene v prošnjo materam, naj v polni meri vršijo svojo dolžnost napram družini in domovini.

Važno za vojno-obvezne!

Vsi vojno-obvezni, ki se podajo na daljše potovanje ali se zaposlijo izven svojega dosedanjega bivališča, so po najnovejši odredbi dolžni, da javijo svoje potovanje pristojni vojaški oblasti. Odredba velja za odpotovanja nad 14 dni. Vsi, ki so dobili vojaški vpoklic in niso bilo uvrščeni, se istotako pisмено ali ustmeno javijo oblasti, ki jih je vpoklicala.

Vesti iz Jugoslavije

Odkritje spomenika Svetozarju Miletiću.

V Novem Sadu, nekdanjih srbskih Atenah in sedajnem glavnem mestu Vojvodine, so v nedeljo 1. oktobra odkrili v okviru velikih narodnih svečanosti spomenik voditelju vojvodinskih Srbov Svetozarju Miletiću. Spomenik je ustvaril znameniti kipar Ivan Meštrovič. Na spominsko slovesnost je prispele tudi večje število ministrov s ministrskim predsednikom Cvetkovičem na čelu, ki je ob tej priliki tudi govoril in med drugim dejal: „Narod, ki svojih velikanov ne spoštuje, ni vreden svoje preteklosti. Zgodovina srbskega naroda beleži na svojih listih mnogo svetlih momentov in velikih dogodkov, kateri najboljše ilustrirajo vekovito in nadčloveško borbo našega naroda za ustanovitev neodvisne in svobodne domovine. V tej veliki borbi je vse polno svetlih imen srbskih velikanov, ki so vtisnili celim dobam pečat svojega imena, nosili dogodke, vplivali na narodno zavest s tako silo in s takim zanosom, da jih nobene zapreke niso mogle zaustaviti na poti njihovega ustvarjanja. V vseh teh borbah sta se jasno svetila dva cilja, dve težnji našega naroda: borba za zedinjenje v svoji samostojni domovini in uresničenje onih političnih idealov v njej, za katere so se takrat navduševali vsi svobodo ljub-

ni evropski narodi. Eden naših velikani iz preteklih zgodovinskih časov je nedvomno Svetozar Miletič, kateremu se danes na tako lep način oddoljuje njegova Vojvodina in ves jugoslovanski narod.“

K ureditvi političnega življenja.

Minister dr. Krek je nedavno v krogu časnikarjev izjavil, da hoče jugoslovanska vlada čimprej doseči normalizacijo političnega življenja. Sredi novembra izvede volitve v senat. Sodijo, da bodo še v decembru tudi volitve v narodno skupščino. V senat bodo po napovedi pravosodnega ministra volili samo banški svetniki in župani.

To in ono: Kralj Peter II. se je vpisal te dni na belgrajski univerzi. — Belgrajski velesojem bodo odprli 14. oktobra. — V Belgradu je umrl general Božidar Terzić, bivši vojni minister. — Jugoslovanski ubežniki, ki so pred meseci v velikem številu brez potnih listov in potrebnih dokumentov uhajali preko meje in iskali zaposlitev, se sedaj zopet vračajo skrivaj preko meje v svojo državo. Mariborska policija ima vsak dan posla s temi črnimi potniki. — Na mariborskem trgu se prodaja grozdje po 3 do 6 dinarjev kg.

Naš poziv.

Človek je enostranski. Sam ne ve, kako zelo se zaverva v kako stvar, ne zaveda se, da pušča ob tej enostranosti vse drugo, enako važno in morda še važnejše, vendar in treba mu je sile, da se obrne še drugam. Je že tako, da ne moremo imeti dveh misli hkrati, da ne moremo v enem trenutku izgovoriti dveh besedi in ne izvršiti dveh dejanj obenem. Pa enostranost je nevarna, ker človek ob njej lahko otopi in poplitvi. Treba je od časa do časa, da se, če treba s silo, odvrne od trenutne svoje pozornosti in svojega posla in se naravnost prisili k drugim mislim in besedam. Proti takemu nasilju se vzbuja v človeku prvotno odpor, čim pa ga premaga, ga objame dobrota druge misli in drugega sveta. Njegov pogled na prvo stvar, ki mu je jemala vid za vse drugo, postane treznejši, njegovo spoznavanje boljše in njegova sodba pravilnejša.

Latinci imajo pregovor: Inter arma silent Musae — kar bi se po našem reklo, naj med vojno prosveta miruje. Res nam mnogi dopovedujejo, da smo v očigled dogodkom na bojiščih, političnemu razvoju in zunanjim borbam naše države za njen obstanek in njeno okrepitev odmaknjeni nalogam naše notranje rasti, nalogam naše srčne in umske izobrazbe.

Naj se obrnemo od trenutnih velikih dogajanj in se spet zamislimo v naš slovenski svet, njegove nujnosti in potrebe. Dobrota bo v tem i za nas i za naše razsojanje velikih dogajanj.

Podfistek

Vajansky

Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.
(38. nadaljevanje.)

„Danes ne bova igrala,“ je odločila, „v naši hiši je danes zmeda.“ Dušan je pritajil dih vase. „In jaz sem sredi nje, čitajte,“ ter podala mu je rožnato pismo, napolnjeno z lepimi nemškimi črkami. Herman Bauer je tam priznaval svojo ljubezen ter jo „kleče“ prosil za njeno dragoceno roko, ki stori iz njega ali najsrečnejšega zemljana, ali pa — mrliča, čigar odrevenela roka bo držala kadeči se revolver!

„No, kaj pravite, gospod Dušan,“ je vprašala Adela važno, z iskreno, vdano zaupljivostjo.

„Kaj pravi vaše srce, Adela?“ je vprašal Evgen in se ozrl na mladenko z dolgim hrepenečim pogledom.

„Pravi mi, da moram ostati stara devica,“ je odgovorila Adela ter skrila pismo v žep, „samo da moj oče tega noče razumeti.“

Dušan se je oddahnil. Zdajle je ugodna prilika: tako milostno mu je mladenka poverila svojo zadevo. Odložila

je hlad, nje lice je oživelo, oči ji živahno poblestevajo.

Dušan sam je bil razburjen od dogodkov. Z njegove duše se je izgubilo ravnovesje. Pred njim je stala Adela v svoji tihi, prelestni krasoti.

„Adela!“ je vzkliknil z radostnim, zmagoslavim glasom in jo privil v objem.

Silen krik se je iztrgal mladenki iz prsi. Evgen je začutil njeno roko na svojih prsih, ki ga je s silo odrinila — iztrezil se je — ter stal sam v sobi. Kakor gasnoča zarja, je ostal v njegovi misli purpurni Adelin obraz. Glas strahu, ki je prikipek dekletu iz prsi, mu je pozvaljal v ušesih, prodril mu v dušo! Njegova dobra mehka duša je umirala v mukah! Nič mu ni ostalo od tega slastipolnega trenutka, razen omamljajočega vonja dekletovega svežega telesa, čut toplote njenih krasnih, visokih grudi, vse drugo: osramočenost, jad in bolečina!

VIII.

Sence in solnce.

Na širokih temeljih je Herman Bauer gradil žago. Njegovi računi so bili tako precizni, nevarljivi, da se sam pazljiv Imro Jablonsky ni pomišljal dvigniti velike vsote, da jo vloži v roke podjetnega, delovnega moža. Stroj so ku-

povali naravnost iz Londona, mojstre so klicali iz Nemčije, celo delavce je Bauer najemal od daleč. Pogosta pota, načrti, material, to vse je terjalo velike zneske. Res je, da se je začetni račun izkazal za premajhnega, toda Bauer je umel vse do kraja obrazložiti in je s strokovnimi izrazi oglušil tesnosrčnost Jablonskega, naslikal bogato perspektivo bodočih dohodkov iz industrijalnega podjetja, kakor mu ni bilo enakega na daleč in široko. Sila potokov se bo s turbinami spojila s parno silo in tako bosta ogenj in voda morala služiti kot služabnika, da, kot dva zmaja, ki bosta nosila velika bogastva v hišo pohlepnega plemiča. Herman je žrtvoval temu opravilu ves svoj čas, vse svoje sile: a to je bilo naravno, saj je Jablonsky vedel, da je Herman navezan na njegovo družino, spojen z njo z ozkimi vezmi.

Že zato in ne le radi nelepega pobotanja s Zweigenthalom je odstopil od kupa Podolja. Jonas Zweigenthal je že dal vknjižiti lastninsko pravico staroplemiškega posestva na ime svoje žene. Ko je Kazimir potrosil hlapčev denar v cenemem kopalnišču Solisku, se je tudi on s slugo Gregorjem naselil na Jablonovem. Dve stranski sobi jima je opremila Marija Jablonska. Tam je živel mladi starec. Ponoči ne more

spati, podnevi se potika z drsajočim korakom po hiši in vrtu.

Zweigenthal je bil mož-beseda: ko je dober kup prišel do podolskega posestva (Jablonsky se je dal poslati tisti čas v Pešto v zadevah hranilnice), se je v rumenem koleslju pripeljal Bernhard na Jablonovo in oddal Imru menice za 10.000 zlatnikov — popolnoma v redu, o, Zweigenthal in natančnost — sta dva istovetna pojma. Rdečica sramu je porbarvala lice Jablonskemu, ko je sprejemal iz pegaste roke Bernhardove usodne papirje. V naglici se je ozrl na podpise in vsote — ter jih, raztrgavši znake greha, vrgel v papirni koš.

Bernhard je zamežniknil z očmi, ves obraz se mu je nagubel v radostnem, prijaznem smehljanju.

„Ako vam moremo biti na uslugo še za naprej, gospod sosed,“ se je laskal mladi Zweigenthal.

„Lepo sosedstvo,“ si je mislil Imro in čutil v srcu kesanje.

(Dalje sledi.)

„Koroški Slovenec“ je vaše glasilo! Varujte njegovo čast, ki je vaša čast!

Materna slovenska beseda! Naša beseda v govorici, knjigi in pesmi! Nosilka slovenskega duha, odražajočega se v vsem našem žitju in bitju! Varuhinja onega bistvenega v naši notranjosti, brez katerega bi izgubili svojo podobo in postali brezoblični in brezdomovinski! Materna beseda, varuhinja naših idealnih, plemenitih stremiljenj, vodnica v svet duha in duše!

Kako je z našo materno besedo? V sakomur izmed nas je posredovala oživljajočega duha. Po njej se je v nas oblikovala prva naša predstava o svetu okrog nas. Po njej smo se prvič zavledli sebe. Z njeno pomočjo smo se, odtrgani od materne telesa, spet povezali z materjo, z očetom, z brati in sestrami. Živo nas je naša materna beseda privezala k naši družini, učenila nas je v domačo vas, nam odkrivala lepoto domačije in domovine. Ob materni besedi se nam je razkrila velika skrivnost narodne, slovenske družine. Po materni besedi smo prvič stopili pred svojega Stvarnika in izgovorili osrečujočo izpoved: Ti, naš oče, mi Tvoji otroci! Še državo nam je naša beseda posredovala in z njo smo narekovali svojo državljansko zvestobo.

Zato nam je slovenska materna beseda naš najdragocenejši zaklad, naše neizmerno notranje bogastvo, nosilka naše samozavesti, jedro naše slovenske narodne zavednosti, srednica kulturnih in duhovnih vrednot, katere edine nudijo resnične notranje utehe in tihe sreče. Ta materna beseda je vredna naše najčistejše in najbolj goreče ljubezni, naše najvdanejšje zvestobe, naše odločne borbenosti in železne discipline.

Kako je z našimi malimi in najmlajšimi in njihovo povezanostjo z zlato materno besedo? Ali jo sprejemajo, jo spoštujejo, jo odlikujejo? Državna šola jim njihove matere besede ne posreduje. To dejstvo se nam danes zdi nekaj poziv na stariše, brate in sestre naših šolarčkov, naj nikdar ne prezrejo svoje dolžnosti napram malim. Nič ni lepšega in hvaležnejšega, kakor pa ma-

lim govoriti s spoštovanjem in ljubeznijo o lepi materni besedi in jim jo posredovati v razgovoru, čitanju in petju. Prva se v otroku budi ljubezen do matere in od te ljubezni je samo majhen korak do spoštovanja matere besede. Bodisi brezskrben otrokov govor, zapupna otrokova molitev, vedra otrokova pesem, nedolžno mlada duša se vzravna in vzdrhti ob spoznavanju prvih lepih, življenje napolnjujočih vzorov. Prvič se upre mladostno oko v svet in zre njegovo lepoto. V mladem srcu se vzbudi neutešljiva želja po tej lepoti, budi se um in miri prva strast, rast kulturnega človeka se je pričela. Tako ostane večno veljavno: **naj si javna šola posreduje znanje državnega jezika in po njem vedo in znanost, materna beseda bo posredovala kulturo srca in razuma, pospeševala bo otrokovo notranjo rast in klesala celega, močnega človeka.**

Kdor nam je z dobro voljo sledil doslej, bo razumel in podpisal naš drugi poziv. Kar velja o naši materni besedi kot dobrotnici malim, velja v še večji meri o naši narodni kulturi in prosveti kot vodnici velikim. Vsaj čutimo, da nas opazovanje zgolj zunanjih dogodkov ne osrečuje in ne zadovoljuje. Sto in še več nerešenih vprašanj nam stavlja razum, srce terja svojo pravico. V nas se vzbuja silna želja po narodni samoohranitvi. **Hočemo, da bi še naprej ostala zemlja, katero posedujemo, slovenska in da bi se še naprej glasila slovenska beseda po naših vaseh in v naših dolinah, se še častila zgodovina tisočletnega rodu pred nami, da bi nas še vedrili slovenska pesem in slovenska igra ter učila slovenska knjiga.** Bolj ali manj zavestno živi ta želja v nas. Predajmo se ji z ljubeznijo slovenskega človeka, da se razraste v železno slovensko narodno zavest. Lahko bo potem najti času primernih potov in sredstev, da jo tudi v polni meri uresničimo.

Spet vzbudimo v nas slovenskega človeka! Prostora bo potem dovolj za našo slovensko prosveto. ro.

Čirom naše zemlje

Slovenski gospodinjski tečaji. S 1. novembrom se otvorita v šolah v St. Jakobu v Rožu šestmesečna gospodinjstva tečaja. V njih se nudi gojenkam vsestranska gospodinjstva izobrazba, na željo tudi pouk v glasbi in petju. Mesecni prispevki se določijo po ustnem razgovoru s tečajevim vodstvom. Dekleta, ki bi rade postale gojenke, naj se čimprej obrnejo na vodstvo tečajev.

Prizivi proti davčnim predpisom. Proti davčnim predpisom so bili doslej možni prizivi na dež. finančni urad, prizivi na finančno sodišče in končno pritožba na drž. finančni dvor. Vlada je sedaj odredila, da se prizivi ukinejo in da je možno davčni predpis samo izpodbijati (anfechten), zakar obstoja poseben oddelek z naslovom „Abteilung für die Bearbeitung von Anfechtungssachen auf dem Gebiete der Besitz- und Verkehrssteuern“ pri višjem finančnem uradu v Gradcu, ki bo reševal tozadevne prošnje.

Še o dovoljenju za klanje. Kdor kolje, mora biti v posesti tako imenovanega klavnega dovoljenja (Schlachtschein), v katerega vpiše živo težo živali in katerega izročil pred klanjem mesnemu ogledovalcu v žigosanje in po klanju odpošlje uradu, ki mu je dovoljenje izstavil. Kadar je treba klati v sili, se dovoljenje lahko oskrbi tudi naknadno, hkrati pa dobi živinozdravnikovo potrdilo, da je bila žival zaklana v sili. Tako opremljeno dovoljenje se predloži mesnemu ogledovalcu. — Kdor kolje za lastno potrebo, si oskrbi potrebno dovoljenje pri mesnem ogledovalcu pred kolino.

Prodajo konj in vprežnih volov je treba javiti! Državni komisar za cene je odredil, da mora vsak, ki prodaja konja ali vola, kupno pogodbo s točno navedbo cene javiti okrajnemu glavarstvu. Odredba velja od 20. avgusta t. l. Doslej sklenjene pogodbe je bilo treba javiti do 10. oktobra. V bodoče pa se

javlja vsaj tri dni po sklenjeni pogodbi. Prijavo podpišeta kupec in prodajalec.

Gonilni plin namesto bencina. V veljavi je odredba, da morajo vsi tovorni avtomobili svoje motorje predelati za uporabo gonilnih plinov. Bencin bo pridržan dovoljenim osebnim vozovom in drugim nujnim svrham. Predelava sama bo stala okoli 300 mark. Pristojne tvrdke bodo v vseh deželah pripravile posebne postaje, ki bodo oddajale gonilne pline. Koroška se sme že doslej ponašati, da je število vozov, ki že danes uporabljajo pline kot gonilno sredstvo, razmeroma zelo visoko in da prednjači pred ostalimi deželami Velike Nemčije.

Weizelsdorf — Svetna ves. Tukajšnja občina je svoječasno prosila Führer-ja in kanclerja, naj prevzame častno občanstvo Svetne vesi. Te dni je dobila sledeči odgovor: „Častno občanstvo Svetne vesi me navdaja z odkritim veseljem. Častno občanstvo sprejemam, se zahvaljujem občinski upravi in želim Svetni vesi procvita in razmaha. Adolf Hitler“.

Čudno naključje. 4. oktobra je vozil šofer Winkel s tovornim vozom iz Celovca proti Beljaku. Ko pride do mostu na Jezernici (Seebach), se nenadno odločita leva zadnja kolesa in odrvita sama po cesti. Nasproti privozi neka kolesarka, zadene ob kolesa in pade ter si rani levo nogo. Kolesa nato drvita na železniški tir, v istem trenutku privozi iz smeri Trga tovorni vlak, eden vozov potisne kolesa na sredo proge in vlak vozi nemoteno preko njih. Tako ni bilo nobene hujše nesreče, tudi avto je sicer ostal nepoškodovan.

O točenju pijač preko ceste in policijski uri je izdal dež. glavar odredbo, da smejo gostilne in trgovine spet prodajati alkoholne pijače preko ceste. V veljavi je tudi spet prekinjena odredba, da smejo gostilne in hoteli imeti odprto do 12. ure ponoči, kavarne in bari pa do 2. ure zjutraj, točilnice kave pa do 10. ure zvečer.

Koroški drobiž: V izjemnih slučajih dobijo vojaki, ki so potrebni doma za spravljanje pridelka, vojaški dopust. Obrniti se je treba na okrajno vojaško oblast. — Celovška požarna bramba si je nabavila moderno gasilno lestvo v dolžini 24 m. — Pred celovskim sodnikom je bil obsojen na 6 mesecev zapora Jožef Krmelj, pristojen v Jugoslavijo, ker je 13. avgusta položil čez cesto pri St. Tomažu več lesenih drog, vsled česar so bili vozeči avtomobilisti in kolesarji v nevarnosti. — 15. t. m. bo v Trgu (Feldkirchen) trg za pingavske bike. — Pri podiranju dreves se je težko ponesrečil delavec Karl Thamer iz Wernberga. — V kratkem bo otvorjeno celovško mestno gledališče. — V Brezi pri Grabstanju je umrl posestnik Matevž Slanitz. — V Dolih pri Borovljah je umrla 87 letna Katarina Orasch, puškarjeva žena. — Od 10. do 13. t. m. se vršijo v Košuti vojaške strelne vaje.

Na brazdah.

Elin Pelin.

Iz bolgarščine prevedel Tone Potokar. (Konec.)

Toda sivka ni dvignila glave. Besede njenega gospodarja ko da niso potesile njenega bolnega srca. Globoko vrte lakotnice so se ji močno in naglo mala dvigale. Stegna so ji drgetala.

„Povej, sivka, slabičica, kaj se ti je zgodilo?“ je spregovoril Bone prestrašeno in jo začel božati ko otroka. Potem je pograbil za plug in zavpil:

„De . . . hej . . . prestopita se no malo!“

Belec se je napel, da bi stopil. Sivka se je silila, da bi se mu pridružila, pa ni mogla, tako da se je tudi on ustavil.

„De! Hehej!“ je zavpil z visokim in spodbudljivim glasom Bone.

Živo se mu je oglasil odmev iz gozda.

Belec je znova potegnil. Sivka se je še enkrat napela, toda noge so ji začele drgetati. Zvalila se je na tla, padla z jarmom vred in žalostno zamukala.

Bone je zagnal prestrašen ostno vstran, naglo izpregel belca in ves iz sebe obstal pred sivko. Ležala je nepremično, z iztegnjenim vratom, gobec je rinila v prhko prst, imela zaprte oči in težko dihala.

„Vstani, sivka, vstani!“ ji je Bone snemal jarem in jo začel vzdigovati za roge.

Sivka toliko da je odprla oči, prošeče pogledala gospodarja, ko da bi mu hotela reči: pusti me, naj v miru umrem, potem pa znova zamežala.

Bone se je motal okrog nje in ni vedel, kaj naj počne. Njiva, orana, pa še nedoorana, se je žgala v soncu. Ono samo je z neba opazovalo Bonovo muko, polagoma lezlo vse niže in se pomikalo za griče. Nikogar ni bilo blizu. Gozd je bil gluh.

„Hej, sivka! . . . Vstani! Poglej, belec se ti smeje . . . Vstani . . . Ne šali se, draga . . . pogledj, kako prhka je zemlja, ko nalašč za oranje!“

In Bone je pograbil kravo za roge in jo počasi začel vzdigovati. Zarila je noge v zemljo in zadnjikat poskusila vstati, pa se je komaj premaknila. In znova je žalostno povsila glavo na prhko zemljo in še teže dihala.

Bone je sedel prednjo, vzel njeno glavo na kolena, gladil jo in jo začel poljubljati na čelo.

„Ne bodi taka, mila moja! Usmiljenje imej z menoj! Poslušaj! Samo ta njiva je še ostala. Naj orjem, na jo doorjem, potem bomo počivali . . . Dokler boš živa, te ne bom več napregel. Tvoja mala Galica bo zrasla in bo pomagala belcu. Ti boš pa po ves dan polegala v hlevu in prežvekovala. Otroci ti bodo v belem koritku vode prinašali, vsako jutro te bodo gladili, krme ti bodo nosili . . . Popravila se boš, ozdravela boš in moči boš dobila, ali ne, mila moja? Galica in belec bosta orala takrat, ti se boš pa pasla po mejah, gledala ju boš in jima klicala: Delajta, delajta — in vesela ju boš. Zvečer pa, ko bom sprostil Galico, te bo lizala in ti govorila: dober večer, draga mati! . . . Vstani, mila moja! Vstani Hej!“

Toda sivka se ni ganila, še oči ni odprla, da bi ga pogledala . . . Tresla se je ko mrzlična.

Bone se je dvignil, odkrnil kos kruha, ga posolil in ji ga pomolil pod gobec:

„Na, slabičica! Zagrabi!“

Sivka je odprla oči, milo pogledala gospodarja in zopet zamežala.

Bone je obupno vzdihnil. Ozrl se je vzdolž njive, ki je prhnela, ozrl se na gozd, ki je molčal, pogledal belca, ki se je mirno pasel po meji, pogledal sonce, ki je hitelo v zaton, in videl, da je sam v tem zatišju, da ni od nikoder pomoči.

Pa se zopet obrne proti bolni sivki.

„Vstani, mila moja! Vstani, v gozdu je medved, prišel bo in te pohrustal!“ jo je začel strašiti.

Potem je vzel z voza staro raztrgano plahto, jo vrgel čeznjo, stopil v gozd in se začel dreti ko medved in se po vseh štirih priplazil k ubogi kravi.

„Bau! . . . Anu!“ se ji je bližal.

Odprla je oči. Globoko v njenem izmučenem, žalostnem pogledu je plamtela besna groza. Žival je dvignila glavo in obupno zamukala, toda vstati le ni mogla.

Bone je vrgel plahto z nje, se obupan vzravnal nadnjo, se prekrižal in zajokal.

Sivka je še enkrat zamukala, strahansko razprla oči in nehala dihati.

Naša prosveta

Slovenski znanstvenik o narodni pravici. Škof dr. Anton Mahnič je zapisal v eni svojih razprav sledeče o narodni pravici: Narodna pravica ni nobena domišljija, marveč je utemeljena v naravnem zakonu. Po previdnosti smo ustvarjeni kot družabna bitja in imamo dar jezika. Po isti Previdnosti se je prvotno enotni jezik razdvojil v narodne jezike. Mi imamo neodpustno pravico, da to, kar smo od Previdnosti sprejeli, hranimo, gojimo in izpopolnjujemo. Zato nihče nima pravice, da bi nas pri tem oviral. Kdor bi narodu odrekal to pravico, bi bil krivičen in bi grešil nad Previdnostjo. — Veja se razraša in poganja iz debla. Tako je naravno narodu, da poganja duševni cvet in izpopolnjuje jezik. Vsak človek ima pravico, da odločuje o samem sebi. Nihče ga ne sme prisiliti h taki omiki, kakršne on noče in četudi bi to bilo zanj koristnejše. Njegove svobodne volje ne krati niti Bog. Zato je sveta svobodna volja ljudi, da se izobražujejo in napredujejo na podlagi svojega, narodnega jezika.

Cankarjeva beseda o domovini. Resnično, domovina, nisem te ljubil, kakor cmerav otrok, ki se drži matere za krilo; tudi te nisem ljubil kakor solznomehkobni vzdihovalec, ki ti kadi v lice sladke dišave, da te skele uboge oči. Ljubil sem te s spoznanjem. Videl sem te vso: v nadlogah in grehah, v sramoti in zmotah, v ponižanju in v bridkosti. Zato sem z žalostjo in s srdom v srcu ljubil tvojo oskrunjeno lepoto, ljubil jo stokrat globlje in stokrat višje od vseh tvojih trubadurjev . . . Dal sem ti svoje srce in razum, svojo domišljijo in svojo besedo, dal sem ti svoje življenje — kaj bi ti še dal?

Prva zapoved. — Katehet vpraša Mihca: „Katera je prva božja zapoved?“ — Mihca: „Ne je!“ — Katehet: „No, Mihca, pomisli vendar malo!“ — Mihca: „Prosim, gospod katehet, saj je Bog zapovedal že Adamu in Evi, naj ne jesta sadu z drevesa sredi raja, deset zapovedi pa je dal šele mnogo pozneje Mojzesu na Sinajski gori.“

Vlak in Brdan. — Stari Brdan pripohipa na kolodvor in že od daleč vpije na železniškega uradnika: „Ali bom še dobil vlak, ali ga nisem zamudil?“ Uradnik: „Kar mirno, očka, vlak ima zamudo.“ — „Zamudo? Prekletu, že spet zamudo.“

V živalskem vrtu. — Stari Krpan si ogleduje živalski vrt in pride do žirafe. Tiho vzdihne pri sebi: „Oh, ko bi imel tudi jaz tak vrat, da bi ga počasi zlival, zelenc!“

V službi. — Gospodinja vpraša Mico, ki namerava vstopiti v službo: „Micka! Pa ja nimate kakega ženina?“ — Micka: „Gospa, ne kakega, marveč resničnega!“

Nase gospodarstvo

Zemlja je izčrpana.

Gospodar je njivo dobro zoral, je pravočasno sejal seme, seme dobro izbiral, njiva je dobro prezimila, vigred obeta dobro žetev — pride poletje, žitni cvet je redek in slab, poletna letina le pičila. Začuden povprašuje gospodar za vzrokom. Saj je zemljo dobro pripravil, uporabljal dobro seme in vršil še ostalo dolžnost, potrebno za dobro žetev. Ta gospodar ne pozna zakonov svoje zemlje. Učeni možje so že pred dawnimi desetletji ugotovili glavnega izmed njih: letina se ravna že po delu, vremenu in semenu, predvsem pa po količini onega zemskega hraniva, ki se nahaja v zemlji v najmanjši količini. To hranivo more biti enkrat apno, drugič kalij, tretjič fosfor. Čim enoličnejši je sadež, ki se prideluje na enem in istem kosu zemlje, tem prej se čuti pomanjkanje tega ali onega elementa. Pri rednem menjavanju sadežev in dobrem gnojenju z hlevskim gnojem se zlo znatno omili, a nikakor ne popolnoma odstrani.

Kdor hoče biti prav dober gospodar, bo skušal dognati, kakšne kakovosti je njegova zemlja. Včasih zadostuje malenkosten pridatek tega ali onega umetnega hraniva in mahoma se letina podvoji in potroji.

Kako se zemlja preišče? V teku 6 do 8 tednov se zamore ugotoviti, če je zemlja oskrbljena z vsem hranivom, potrebnim za dober pridelek. Če kmet dožene, da manjka njivi fosforne kisline, bo pri gnojenju dodal fosfatnega gnojila. Nikakor pa ne kaže tudi v tem slučaju, da bi se gnojilo samo enostransko, ker bi kmalu primanjkal kak drugi element. Preiskava zemlje je enostavna. Vendar je potrebno temeljito strokovno znanje, zato naj bi se vsak gospodar pred preiskavo obrnil do svoje strokovne organizacije in ji javil, da namerava izvesti preiskavo svoje zemlje. Tam bo dobil vsa potrebna podrobna navodila. To važno delo skuša država znatno poceniti. Stroški za preiskavo enega hektarja zemlje znašajo samo RM 3.—, pri čemer se dožene, koliko vsebuje zemlja apna, kalija in fosforne kisline. Če vzamemo posestvo z 20 ha, pri katerem se letno preiščejo 4 hektarji, kar stane 12 mark, je v petih letih dognana kakovost vse posestnikove zemlje za borih 60 mark. Neprimerno lažje je potem pravilno gnojenje in obdelovanje. Kos zemlje, ki naj se preišče, seve ne sme biti prej gnojen, ker bi bila potem slika o kakovosti njegove prsti povsem napačna. Najboljši čas za preiskavanje so meseci po letini in pred gnojenjem za novo letino.

Katera je prva dobrota tovrstnega dela? V minulih letih so si mnogi gospodarji oskrbeli večje količine umetnih gnojil. Prva letina po umetnem gnojenju jih je prijetno presenetila, druga pa že malce razočarala, tretja bi znala celo popolnoma izostati. Umetni gnoj je namreč enostransko hranivo in se uspešno in dobro uporablja le, če pozna gospodar svojo zemljo, da ji dodaja to, česar bi hlevski gnoj dajal premalo. Pri umetnem gnojenju mora imeti gospodar večjo skrb in boljše strokovno znanje. Sicer bi ga znalo razočarati in bi njegovi izdatki bili brezuspešni, ja, zemlji morda celo v kvar.

Hrudka — budka. (Prosto po „Pionier-ju“). Oglejmo si njive v zimi. Prva je lepo zravnana, gladka. Druga pa je v brazdah, njena prst je nakopičena v malih kupih. Morda bi dejali: glej, kako priden je bil prvi in kako malomaren drugi gospodar! Na zravnani njivi ni trohice snega, za malimi kupčki druge pa se skrivajo male snežne odejice. Če sedaj zabrije mrzli zimski veter, se nežne rastlinice dobesedno skrijejo v prst in sneg, posevek na gladki njivi pa je vedno bolj redek in pičel. To se pravi, naj gremo z valjarjem preko njive šele spomladi in nikar že v jeseni. Čehi, ki gotovo niso slabi kmetovalci, pravijo: Hrudka — budka, to se pravi, da je vsaka prstena kepa v zimi kakor topla hišica.

Klavna potrdila za teleta in ovce. — Z 19. septembrom je veljavna odredba,

ki pravi, da so za obrtno klanje telet in ovac po mesarjih, gostilničarjih i. dr. potrebna posebna klavna potrdila. Gostilničarji morajo vrhutega točno dokazati, koliko telet so v lanskem septembru kupili živih ali zaklanih. Nova njihova potrdila se glasijo kvečjemu na tri petine lanskega števila.

Alpski svet je zelo pripraven za pridelovanje sadja in zelenjadi. Zato ni čuda, če namerava pristojna strokovna organizacija ti dve kmetijski panogi s podporami izdatno podpreti. Dovoljevala bo določene denarne zneske za sadne stiskalnice, sušilnice, za saditev sadnih devesc in njihovo precepljevanje i. dr. Kdor bo dovolj pozoren in skrben, lahko znatno pomore svojemu sadnemu vrtu.

Oktoberska teleta so za plemo najboljše, pravi staro živinorejsko pravilo. Zakaj pač? Jesenska teleta grede lahko že z 6 meseci na pašo, dočim so vigredna šele v drugem letu zmožna paše. Pri reji telet pa je važno pravilo, da morajo biti v prvem letu posebno dobro in izdatno krmljena in je treba skrbeti tudi za njihovo zdravje. Kar zamudi tele v prvem letu, se v poznejši dobi le težko popravi.

Mastno mleko. Kdor hoče imeti mastno mleko, naj upošteva sledeče predpogoje. Krmi naj izdatno in pravilno. Čim dalje časa je preteklo od teletenja, tem boljše mleko daje krava. Mleko opoldanšnje in večerne molže vsebuje več masti, kot zjutrajšnje. Končno zavisi mlečna maščoba od krave same in je torej treba molžnice previdno izbiti.

O posnetem mleku. — V državi Danski, ki slovi po svoji visoki razviti živinoreji, je v veljavi odredba, da se sme surovo maslo kupovati samo na nakaznice. Zato ne sme presenetiti odredba naše vlade, da dobijo z oktobrom samo otroci, doječe in noseče matere ter bolniki mleko s polno maščobo. Ostali dobijo samo še posneto. O posnetem mleku si nismo povsem na jasnem. Razven maščobe, ki mu je odvzeta, se nahajajo v posnetem mleku dragocene beljakovinske snovi, sladkor in mineralni elementi, potrebni našemu telesu. Vrhutega je posneto mleko za 10 pf cenejše od navadnega.

Slama ni dobra samo za nasteljo, marveč tudi kot dodatek h krmi. Koruzna slama vsebuje škrob in beljakovino, istotako ječmenova in ovsena. Posebno hvaležna kot krmski dodatek je fižolova slama. Dobro zrezano in pomešano k senu jedo tako slamo konji in govedo. — Koruzna stebila in listi se najboljše hranijo pri ensiliranju, v silu jih imamo lahko celi dve leti.

Slabo oskrbovana kmetija ne more biti dedna. — Postava o dednih kmetijah navaja, da morajo biti dedne kmetije gospodarsko dobro oskrbovane. V Gornji Avstriji se je pripetil nedavno sledeči slučaj. Posestnica kmetije s 23 ha je svoje posestvo vidno zanemarjala. Na pozive strokovne organizacije se ni ozirala. Okrožno kmečko vodstvo je nato stavilo predlog, naj se tej kmetiji odreče pravica dednosti v družini. Sodnija se je pridružila in kmetija je izgubila dedno pravo.

Proti bradavicam svetujemo zanesljivo sredstvo. Ne morda „dovžbranja“ ali strešne kapi ali celo črnega polža. Pripravimo si vode, v kateri smo opirali kruh ali v kateri smo raztopili nekoliko testa. V tej vodi umivamo roke 5 ali 6 dni po enkrat ali dvakrat. Voda se mora na rokah sama posušiti, pri čemer bradavice izginjajo in končno popolnoma izginejo. Tako lahko prav enostavno odstranjujemo sitne bradavice pri ljudeh in živalih.

Tržne cene v oktobru. Živina: voli: A —.85 do —.91, B —.77 do —.83, C —.57 do —.73, D —.56; biki: A —.75 do —.81, B —.67 do —.73, C —.47 do —.63, D —.46; krave: A —.79 do —.85, B —.69 do —.77, C —.47 do —.65, D —.46; teleta: A —.81 do —.87; svinje: I. — do 1.18; piščeta 1.50, kure —.90 mark za kg žive teže. Žito: pšenica 25, rž 19.30, oves 17.30 mark za 100 kg. Krmlila: ržena slama 3.30, pšenična slama 3.10, ovsena 3.—, ječmenova 3.—, seno 5.40 do 6.40, lucerna 8.— mark za 100 kg zdravega in suhega blaga. Jajca 1.58 za kg ali —.09 za komad.

Žanimivosti iz vsega sveta.

Žena in glasba.

Moški zelo radi poudarjajo, da je tudi v glasbi dana ustvarjajoča moč predvsem njim. Te trditve pač ne moremo v celoti zavračati. Vendar so si tudi žene na tem polju priborile že častna mesta in vedno več se čuje o ženah, ki se uveljavljajo kot skladateljice. V splošnem je življenje žene mnogo bolj povezano z glasbo kot življenje moškega, kakor je tudi v splošnem njeno občutje bolj razvito, nežnejše in globlje od moškega. Žena, mati je bila prva, ki je dojela mehke in nežne glasove prirode, jih zbrala v preprost napev ter zapela svojemu otroku, ko ga je uspa-vala. Priznati pa je treba, da do danes še nobena žena ni odločilno vplivala na razvoj glasbe. V tem oziru ji tvorna moč ni dana v toliki meri kot pa sposobnost, da prepoji skladbo s svojim čustvom in ji da potom svojih sposobnosti živo obliko. Žena torej zmaguje predvsem kot izvajajoča umetnika, bodisi kot pevka ali instrumentalistka. To ji priznavajo že najstarejši viri, ki nam poročajo o kulturnih vrednotah človeštva. V starem Egiptu so tisočletja pred Kr. prepevale in igrale na instrumente v domači hiši predvsem ženske. Stari napisi v templjih nam pripovedujejo o znamenitih pevkah, posebno o dirigentki Ra, ki je vodila ženski pevski zbor. Šele mnogo pozneje se je pridružil ženskemu tudi moški zbor. V Memfih je bil celo neka konservatorij za ženske petje. Dalje nam zgodovina govori o Mojzesovi sestri in Jef-tovi hčerki, ki sta peli ob spremljevanju glasbil. V raznih dobah so živele pevke, ki so tako mogočno vplivale na svojo okolico, da je čar njihove umetnosti preblestel stoletja. Moški so na prvem mestu kot skladatelji, toda marsikatera skladba bi ostala mrtev kos papirja, če bi mu ne bila dala življenja žena kot pevka-umetnica.

Silno zlo predobre letošnje letine sliv v Bosni in na Hrvaškem se že kaže v mnogih primerih. Ko ljudje ne morejo svojega pridelka vnovčiti, pa kuhajo doma žganje. Ker je te pijače preveč, so tudi pijančevanja in pretepi na dnevnem redu. V hrvatskih in bosanskih krajih, kjer je bila letina obilna, se vrste zločini dan za dnem. V Virginmostu so se sosedje, ko so sedeli in kuhali žganje, skregali o tem, katero žganje je boljše, ali hrušovec ali slivovec. Posledica je bila pretep, v katerem je padel mrtev kmet Miljanovič. Prav tako je žganje bilo krivo smrti pretepača Branka Gajiča v istem kraju. Podobno poročajo tudi iz drugih krajev.

Gluhi prometni stražniki. Policija v Bukarešti je v prometni službi preizkusila gluhe stražnike, ki jim ulični ropot ne kviri živcev. Pokazalo se je, da lahko taki stražniki bolje pazijo na dogodke okoli sebe, ker morajo uporabljati samo svoje oči. Mnogo manj se utrujajo in opravljajo službo prav tako dobro. Zato je bil strah, da bi jim gluhotu bila nevarna, neopravičena. Nasprotno njihove oči so bile zaneslivejše kakor pri onih, ki slišijo.

Vitamin proti sivim lasem. Iz Newyorka poročajo, da so na vseučilišču Californija iznašli poseben vitamin, ki preprečuje osivelost las in vrača sivim lasem prejšnjo barvo. Že pred osmimi leti je neki francoski kemik s pomočjo vitamina menjal barvo dlake poganam.

Kako spoznam mladega zajca od starega. Ušesa mladega zajca se dajo z lahkoto pretrgati, medtem ko ušesa starega zajca težko pretrgamo ali pa jih sploh ni mogoče pretrgati. Star zajec ima tudi širše čelo in na nogah bolj trde kremplje kakor mlad.

Najstarejši potniški parnik, ki še vedno opravlja svojo službo, imajo Švedi. Je to okrog leta 1848 zgrajeni parnik „Mälaren“, ki vozi po vodah Mälarskega jezera in ima sedaj že svojo devetdeseto poletno sezono za seboj. Še danes je ta parnik, ki so ga sčasoma seveda opremili z novimi stroji, ena najbolj priljubljenih ladij na Švedskem.

Popil liter vročega žganja in umrl. V Bosanskem Petrovcu je posestnik Muharem Bašič pri svojem sosedu, ki je žganje kuhaj, izpil liter vročega žganja. Nato je mož zaspal in se ni več prebudil. — Bašič je podlegel zastrupljenju z alkoholom.

Vojak, ki se nauči na pamet koran, je osvobojen vojaške službe. Ta sklep je sprejel egiptski parlament na željo sarmega kralja Faruka. Ker ima koran 114 poglavij, ki so mnogo daljša kakor v sv. pismu, je verjetno, da se bo le malo egiptčanskih mladeničev moglo na ta način rešiti vojaške službe, ki traja v Egiptu tri leta.

Goethe je vedno pil vino z vodo. Goethe ni nikoli pil čistega vina, temveč ga je vedno mešal z vodo. Nekega večera je sedel v gostilni v Jeni in pil staro vino, ki ga je tudi v tej priliki mešal z vodo. Pri sosednji mizi je sedela skupina študentov. Razigrani fantje pesnika niso spoznali in začeli so se iz njega norčevati, ker pije vino z vodo. „To je gotovo kak ponarejalec vina!“ so se smejali. Nato je pristopil h Goethejevi mizi neki študent in ga predrzno vprašal: „Poslušajte, starček, zakaj pa falzificirate to dobro vino?“ Goethe se je namršil in odvrnil: „Od vode postane človek nem, kar dokazujejo ribe. Od čistega vina postane človek bedast, kar dokazuje gospoda za sosednjo mizo. Ker pa ne želim biti nem niti bedak, mešam vino z vodo.“

Dar za smeh

Kdo je hišni gospodar? — Tujec pride v hišo, iz katere se čuje glasen kreg. Prosil bi prenočišča, zato vstopi in vpraša moža in ženo, ki sta v živahnem, glasnem pomenku, po hišnem gospodarju. „Čakajte, to bomo šele videli, kdo je tukaj hišni gospodar!“ mu rezko zasoli ona.

Odlikovan rekrut. — Stotnik pregleduje vrsto nanovo oblečenih rekrutov. Pa zapazi enega, ki mu je visela medajla na prsni. Stotnik zavpije: „Ti tam v peti vrsti, odkod imaš medajlo?“ — Rekrut: „Pri zadnji razstavi plemenskih bikov smo jo dobili.“

Kam spada? — „Očka, kam spadajo ušesa, k vratu ali obrazu?“ vpraša mali Pepček. — „Zakaj to vprašuješ?“ — „Mamica mi je ukazala, naj si umijem vrat, pa ne vem, do kod smem zmočiti.“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Upravnik:** Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. — Povprečna naklada v 3. četrtletju 1939: nad 2300.

Vabilo

na

izredni občni zbor

Hranilnega in posojilnega društva v Celovcu (Spar- und Vorschubverein in Klagenfurt), registrovane zadruga z neomejeno zavezo, ki se vrši v četrtek, dne 26. oktobra 1939 ob 9. uri dopoldne v poslovnih prostorih v Pavličevi ulici št. 7 v Celovcu.

Dnevni red:

1. Sprememba pravil: § 7 (določitev dežele v RM),
2. Odobritev začetne bilance v RM s 1. januarjem 1939,
3. Slučajnosti.

Ako občni zbor ob napovedani uri ne bi bil sklepčen, se vrši drugi občni zbor po določenih zadružnih pravil.

(29) Načelnstvo.

Sadna drevesca

oddaja z oktobrom drevesnica inž. Marka Polzer-ja na Lazah, pošta St Veit im Jauntale. (30)